

ZANIKNUTÝ KOSTOL VO SVODÍNE

ZOLTÁN DRENKO

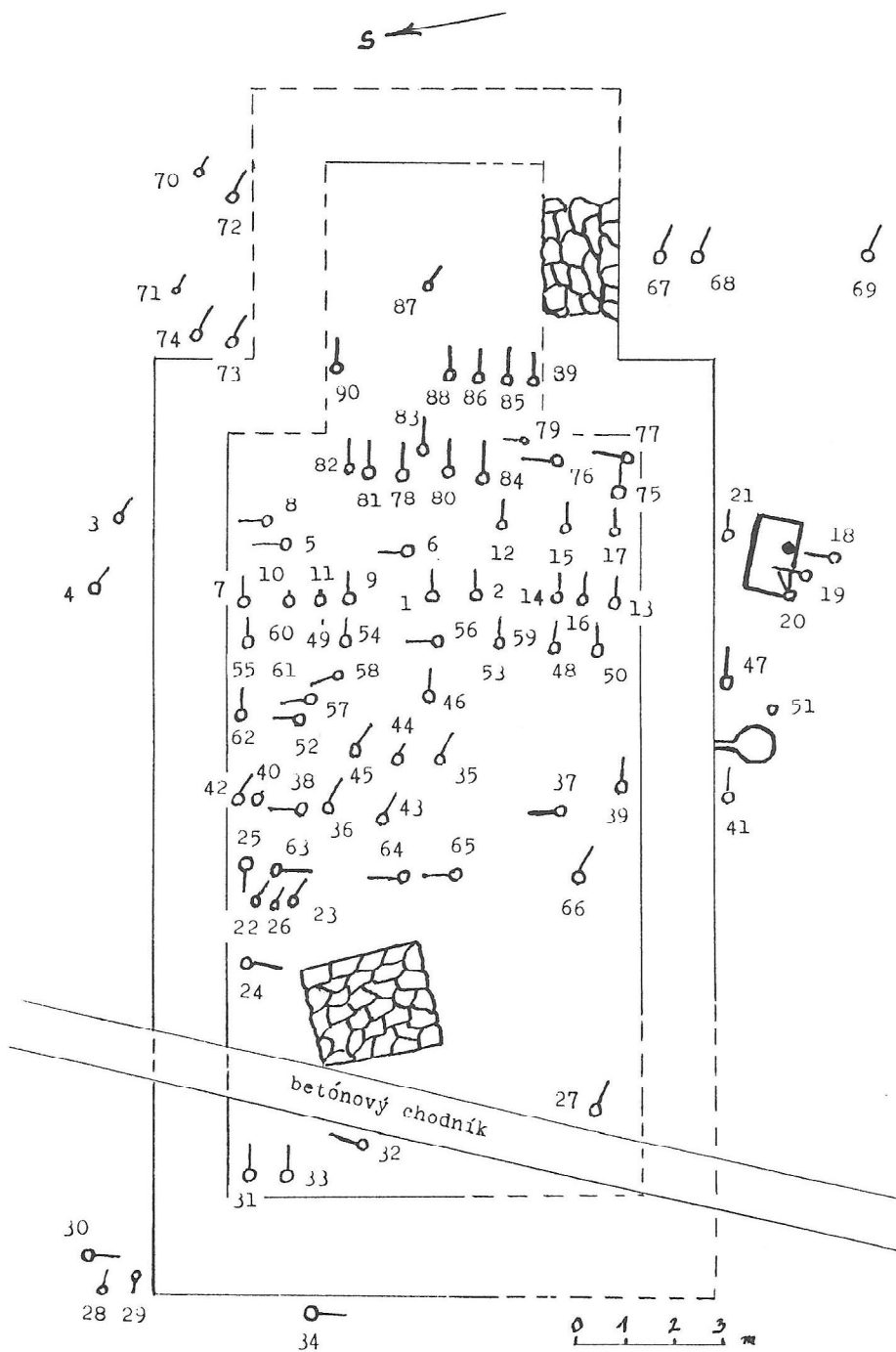
Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum v Bratislave uskutočnilo v rokoch 2000 a 2001 výskum zaniknutého kostola v obci Svodín, časť Nemecký Svodín, v polohe „Mária képe“ pri soche P. Márie (okres Nové Zámky). Iniciátorom výskumu bol Ing. Dezi-der Nágel, starosta obce. Výskum financoval Obecný úrad.

Dejiny

Dejiny obce od paleolitu až po 18. storočie sme opísali v štúdiu o zaniknutej kostolnej pevnosti v Maďarskom Svodíne (Drenko 2002, 105). Po mongolsko-tatárskom vpáde v rokoch 1241–1242 sa usadili v severnej časti obce nemeckí kolonisti, ktorí si tu postavili drevenú kaplnku. V roku 1291 ostrihomský arcibiskup súhlasil s tým, aby Nemci mali vlastného kňaza, a aby si postavili kamenný kostol. V severnej časti obce tak vznikla nemecká obec Theutonica villa Sceuden a v južnej časti maďarská obec Ungarica villa Sceuden. Zatiaľ, čo kostol Maďarského Svodína sa stal v 17. storočí súčasťou protitureckej pevnosti, kostol v Nemeckom Svodíne bol zničený za tureckých vojen. Vojnou zničenú obec dosídlili v roku 1711 Nemci od Rýna. Zvyšky kostola použili v 18. storočí ako stavebný materiál pri stavbe chrámu P. Márie, spoločného farského kostola oboch obcí. Svedectvom života na polohe pred príchodom Nemcov je nielen halštatská a germánska keramika, ale aj bronzová troska nájdená pod kostolnou loďou pri betónovom chodníku, ako aj dva objekty zistené južne od kostolnej lode. Štvorcová jama s rozmermi 150 x 100 cm obsahovala špeciálnu červenú hlinu a úlomok hornej časti hlinenej nádoby s rytou, prerušovanou vlnovkou, datovaný na koniec 12. a začiatok 13. storočia. Okrúhly objekt mal priemer 80 cm a na jeho severnej strane sa nachádzal kanálik široký 20 cm.

Kostol

Výskum ukázal, že kostol bol orientovaný na juhovýchod-východ, mal rovný uzáver svätyne a bol dlhý 25 m (obr. 1). Z kostola sa zachovala výplň základovej ryhy, široká 150 cm, na západnej strane 200 cm. Nepatrné zvyšky základového muriva sa zachovali na južnej strane svätyne. Na mieste hlavného oltára postavili v novoveku sochu P. Márie a okolo sochy kovovú ohradu, betónovými základmi plotu súkromného domu zničili východný uzáver svätyne a západnú časť lode preťali betónovým chodníkom. V západnej časti lode sme odkryli kamenný blok s rozmermi 250 x 200 cm, orientovaný na východ. Nie je vylúčené, že to boli základy zvonice nemeckej drevenej kaplnky, ktorú tu postavili v druhej polovici 13. storočia pred postavením kamenného kostola.

Obr. 1 Svodín. Základová ryha zaniknutého kostola, hroby č. 1 – 90 a objekty predkostolného sídliska

V kostole sme našli fragmenty románskych architektonických článkov (AH 72831 – AH 72833), drobné úlomky bielej a červenej omietky, hlinenú dlaždicu s rozmermi 21,5 x 21,5 x 5 cm (AH 72830), malý fragment zvona (AH 72750), medenú lyžičku (dl. 7,1 cm, AH 72748, obr. 15: 4), ktorá slúžila pri bohoslužobných obradoch a čiernu sklenenú guľku (Ø 3,5 cm, AH 72749, obr. 15: 2).

Medzi najvzácnejšie nálezy z kostolnej lode patrí románsky bronzový korpus – Kristovo ukrižované telo z kríža so stopami pozlátenia, s trojlaločnou korunou na hlave a s odlomeným ľavým ramenom. Je vysoký 14 cm (AH 72627, obr. 2). Z územia Slovenska poznáme (Slivka 1999) tri ďalšie románske korpusy s trojlaločnou korunou na hlave a so zvyškami pozlátenia: z Bohdanoviec pri Trnave, z jaskyne Domica a z Veľkého Kamenca pri Zemplíne.

Korpus z Bohdanoviec (Šourek 1938, 36, obr. 469) má odlomenú pravú dlaň, je vysoký 16 cm, datovaný do prvej polovice 13. storočia a nachádza sa v zbierkach SNM-Archeologického múzea v Bratislave. Korpus z jaskyne Domica (Gažo 1975, 156) má odlomenú ľavú dlaň, je vysoký 15 cm, datovaný do 12. storočia a je vystavený v expozícii Gemersko-Malohontianskeho múzea v Rimavskej Sobote. Korpus z Veľkého Kamenca (Slivka 1999, 31) má odlomené obidve dlane, je vysoký 12,7 cm, datovaný do 13. storočia a nachádza sa vo Východoslovenskom múzeu v Košiciach. V Maďarskom národnom múzeu v Budapešti sú tri korpusy s trojlaločnou korunou na hlave datované okolo roku 1250 (Kovács 1968, 45, tab. 1, a,b,e) z neznámych lokalít: prvý je vysoký 17 cm, druhý s odlomenou pravou dlaňou 16,8 cm a tretí s odlomeným ľavým ramenom a spodnou časťou nôh 14 cm. Vo Ferenc Móra-Múzeu v Szegede je procesný kríž s korpusom, datovaný do polovice 12. storočia (Lovag 1979, 57, tab. 7). Zatiaľ, čo korpusy z Bohdanoviec, Domice, Veľkého Kamenca a dva korpusy v Maďarskom národnom múzeu majú nohy položené na suppendaneau s dvomi otvormi pre klince, korpus v Szegede a korpus zo Svodína majú jeden otvor pre kliniec priamo na nohách.

Hroby

Preskúmali sme 90 kostrových hrobov (obr. 1), z toho 13 detských. 35 hrobov bolo orientovaných na juhovýchod-východ, 31 hrobov na juhovýchod, 17 hrobov na severo-severovýchod, 4 hroby na juho-juhozápad a 2 hroby na severozápad-západ.

Uhorské mince pochádzajú z ôsmich hrobov: parvus Žigmunda (1387–1437) z hrobu č. 83, denár Alberta (1437–1439) z hrobu č. 41, denár Vladislava I. (1440–1444) z hrobu č. 9, denár Jána Zápoľského (1526–1540) z hrobu č. 46, denár Ferdinanda II. (1619–1637) z hrobu č. 6, tri denáre Ferdinanda II. z hrobu č. 37, duáriu Leopolda I. (1657–1705) z hrobu č. 33 a denár Leopolda I. z hrobu č. 65. Poľské mince Žigmunda III. (1587–1632) boli v dvoch hroboch: poltorák v hrobe č. 25 a sedem grošov v hrobe č. 84.

Medailóny sa našli v štyroch hroboch: v hrobách č. 25, 65, 81 a 56, krížiky v dvoch hrobách: v hrobe č. 23 a č. 61.

Šestnásť pozlátených gombíkov obsahoval hrob č. 44 a trinásť strieborných gombíkov ležalo v hrobe č. 11.

Strieborná brošňa s granátom patrila k inventáru hrobu č. 56.

Bohatý inventár mal aj hrob č. 90 vo svätyni, tvorilo ho nielen päť strieborných ihlíc do vlasov, ale aj zlatý prsteň, strieborný prsteň so zeleným očkom a dva habánske nože, zdobené perleťou.

Zlatý prsteň s ametystom pochádza z hrobu č. 60, strieborný prsteň s chýbajúcim očkom bol v hrobe č. 19, dva strieborné prstene (jeden s kvetom, druhý s erbom) sa našli v hrobe č. 59, ďalší strieborný prsteň sa našiel v hrobe č. 39 a bronzový prsteň ležal v hrobe č. 72.

Strieborné ihlice do vlasov patrili nielen k inventáru už spomenutého hrobu č. 90, ale tvorili aj inventár ďalších troch hrobov: v hroboch č. 36 a č. 41 boli dve ihlice. v hrobe č. 61 sme našli štyri ihlice.

Päť hrobov (hroby č. 6, 8, 14, 18 a 51) obsahovalo zvyšky čeleniek.

Vo svätyni, pri východnom uzávere, na lebke koňa ležala kostička dieťaťa, s orientáciou na juhovýchod-východ.

Hroby boli hlboké 150–200 cm.

Prehľad najbohatších hrobov

č. hrobu	inventár
6	minca (Ferdinand II.: 1619 – 1637), čelenka
8	čelenka
9	minca (Vladislav I.: 1440 – 1444)
11	13 strieborných gombíkov
14	čelenka
18	čelenka
19	strieborný prsteň
23	krížik
25	minca (Poľsko: Žigmund III.: 1587 – 1632), medailón
33	minca (Leopold I.: 1657 – 1705)
36	2 strieborné ihlice
37	3 mince (Ferdinand II.: 1619 – 1637)
39	strieborný prsteň
41	minca (Albert: 1437 – 1439), 2 strieborné ihlice
44	16 pozlátených gombíkov
46	minca (Ján Zápoľský: 1526 – 1540)
51	čelenka
56	strieborná brošňa, obrázok
59	2 strieborné prstene
60	zlatý prsteň
61	4 strieborné ihlice, krížik
65	minca (Leopold I.: 1657 – 1705), medailón
72	bronzový prsteň
81	medailón
83	minca (Žigmund: 1387 – 1437)
84	7 mincí (Poľsko: Žigmund III.: 1587 – 1632)
90	5 strieborných ihlíc, zlatý prsteň, strieborný prsteň, 2 habánske nože s perleťou

Nálezky

Archeologickým výskumom zaniknutého kostola vo Svodíne sme získali nasledujúce pamiatky, ktoré sú uložené v zbierkovom fonde SNM-Archeologického múzea.

Obr. 2 Svodín. Románsky bronzový korpus so stopami pozlátenia

1

2

3

Obr. 3 Svodln. Mince. Uhorsko: 1 – Ondrej III. (1290 – 1301), 2 – Ludovit I. (1342 – 1382), 3 – Žigmund (1387 – 1437)

1

3

2

Obr. 4 Svodín. Mince. Uhorsko: 1 – Mária (1385 – 1386), 2 – Vladislav I. (1440 – 1444) Poľsko, 3 – Žigmund III. (1587 – 1632)

Obr. 5 Svodín. Medailóny: 1 – Kristus a P. Mária – Ukrižovaný (hrob č. 25), 2 – Madona – Hlava mučeníka Anastázia (hrob č. 65), 3 – Madona – Pieta (hrob č. 81)

Mince

Rím

Poškodená, bližšie neurčiteľná minca (AH 72682)

Uhorsko

Ondrej III. (1290 – 1301), denár, svätyňa (AH 72659), obr. 3: 1

Ludovít I. (1342 – 1382), denár (AH 72657), obr. 3: 2

Mária (1385 – 1386), denár (AH 72651), obr. 4: 1

Žigmund (1387 – 1437), parvus (AH 72644), hrob č. 83

Žigmund (1387 – 1437), parvus (AH 72664), obr. 3: 3

Albert (1437 – 1439), 1439, denár (AH 72641), hrob č. 41

Albert (1437 – 1439), 1439, denár (AH 72669)

Albert (1437 – 1439), denár (AH 72680)

Vladislav I. (1440 – 1444), denár (AH 72635), hrob č. 9

Vladislav I. (1440 – 1444), denár (AH 72661), južne od lode, obr. 4: 2

Vladislav I. (1440 – 1444), denár (AH 726668)

Matej Korvín (1458 – 1490), denár (AH 72654)

Ludovít II. (1516 – 1526), denár (AH 72667), falzum (?)

Ján Zápoľský (1526 – 1540), denár (AH 72642), hrob č. 46

Ferdinand I. (1526 – 1564), 1552, obolus (AH 72666)

Ferdinand I. (1526 – 1564), 1558, denár (AH 72674)

Maximilián (1564 – 1576), denár (AH 72662)

Maximilián (1564 – 1576), denár – falzum (AH 72652)

Rudolf (1576 – 1608), 1608, denár (AH 72679)

Ferdinand II. (1619 – 1637), 1626, denár (AH 72634), hrob č. 6

Ferdinand II. (1619 – 1637), 1627, denár (AH 72678)

Ferdinand II. (1619 – 1637), 1628, denár (AH 72656)

Ferdinand II. (1619 – 1637), 1628, denár (AH 72660)

Ferdinand II. (1619 – 1637), 1629, denár (AH 72671)

Ferdinand II. (1619 – 1637), 1630, denár (AH 72670)

Ferdinand II. (1619 – 1637), 1634, denár (AH 72639), hrob č. 37

Ferdinand II. (1619 – 1637), 1636, denár (AH 72638), hrob č. 37

Ferdinand II. (1619 – 1637), 1637, denár (AH 72640), hrob č. 37

Leopold I. (1657 – 1705), 1689, denár (AH 72665)

Leopold I. (1657 – 1705), 1699, duárius (AH 72637), hrob č. 33

Leopold I. (1657 – 1705), duárius (AH 72643), hrob č. 65

Čechy

Ferdinand I. (1526 – 1564), 1563, biely peniaz (AH 72681)

Ferdinand I. (1526 – 1564), biely peniaz (AH 72673)

Litva

Žigmund III. (1587 – 1632), 1626, groš (AH 72677)

Poľsko

Žigmund III. (1587 – 1632), 1610, groš (AH 72645), hrob č. 84, obr. 4: 3

Žigmund III. (1587 – 1632), 1610, groš (AH 72646), hrob č. 84

Žigmund III. (1587 – 1632), 1610, groš (AH 72647), hrob č. 84

Žigmund III. (1587 – 1632), 1610, groš (AH 72648), hrob č. 84

Žigmund III. (1587 – 1632), 1610, groš (AH 72649), hrob č. 84

Žigmund III. (1587 – 1632), 1610, groš (AH 72650), hrob č. 84

Žigmund III. (1587 – 1632), 1610, groš (AH 72650/a), hrob č. 84

Žigmund III. (1587 – 1632), 1623, poltorák (AH 72636), hrob č. 25

Žigmund III. (1587 – 1632), 1626, poltorák (AH 72676)

Rakúsko

Fridrich Pekný – kráľ (1314 – 1330), fenig (AH 72655)

Fridrich Pekný – kráľ (1314 – 1330), fenig (AH 72675)

Viedenský fenig, 15. – 16. storočie (AH 72658)

Ferdinand I. – arcivojvoda (1521 – 1527). 1522, fenig (AH 72672)

Ferdinand I. (1527 – 1564, 1545, fenig (AH 72663)

František Lotrinský (1745 – 1765), 1760, grajciar (AII 72653).

Najstaršou nájdenou mincou je rímska, poškodená bližšie neurčiteľná minca, najmladšou mincou je rakúsky grajciar Františka Lotrinského z roku 1760, najstaršou uhorskou mincou je denár Ondreja III. (1290–1301), najmladšou uhorskou mincou duáriuš Leopolda I. z roku 1699. Najviac mincí pochádza z doby uhorského kráľa Ferdinanda II. (1619–1637) – 9 mincí a z doby poľského kráľa Žigmunda III. (1587–1632) – 9 mincí.

Mince určil Mgr. Anton Fiala z Mestského múzea v Bratislave.

Medailóny a krížiky

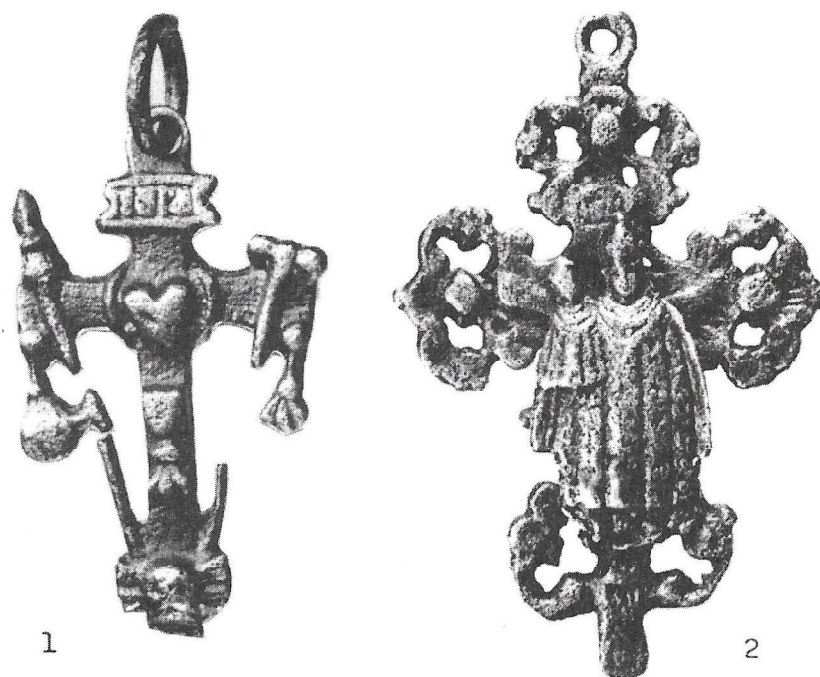
Hrob č. 25 obsahoval medailón s dvojportrétom Krista a P. Márie na jednej a s Ukrižovaným na druhej strane (35 x 25 mm, AH 72630, obr. 5: 1). V hrobe č. 65 sme našli osemhranný medailón s Madonou na jednej a s hlavou bradatého muža s kolopisom CAPUT ANASTASII MART CARM na druhej strane (27 x 23 mm, AH 72631, obr. 5: 2). Z hrobu č. 81 pochádza medailón s Madonou na jednej a s Pietou na druhej strane (32 x 27 mm, AH 72632, obr. 5: 3). Do skupiny medailónov kladieme aj oválny obrázok so sklom na obidvoch stranách, s P. Máriou na jednej a s Mužom bolesti na druhej strane (27 x 23 mm, AH 72633), nájdený v hrobe č. 56. V hrobe č. 23 ležal krížik s Madonou (55 x 37 mm, AH 72628, obr. 6: 2) a v hrobe č. 61 bol krížik s nápisom INRI, srdcom, kalichom a nástrojmi Umučenia (33 x 20 mm, AH 72629, obr. 6: 1). Medailóny a krížiky datujeme do 17. a 18. storočia (Chudzińska 1998, s. 48).

Šperky

Šestnásť pozlátených gombíkov v tvare guľky, s uškom a s priemerom 25 mm (AH 72683 – AH 72698, obr. 14: 2) pochádza z hrobu č. 44, trinásť strieborných gombíkov v tvare guľky, s uškom, priemer 12 mm (AH 72699 – AH 72711, obr. 14: 1) sme našli v hrobe č. 11.

Strieborná brošňa s jedným granátom, dlhá 2,5 cm (AH 72746, obr. 13: 1,2) patrila do inventára hrobu č. 56.

Zlatý prsteň s ametystom (určil RNDr. Oto Miko, CSc., vedecký pracovník Prírodovedného múzea SNM v Bratislave) s priemerom 26 x 21 mm (AH 72712, obr. 13: 4) bol v hrobe č. 60. Zlatý prsteň – štyri spojené krúžky s priemerom 2 cm (AH 72713, obr. 11: 6) a strieborný prsteň so zeleným očkom a s priemerom 30 x 25 mm (AH 72714, obr. 11: 7) obsahoval hrob č. 90. Strieborný prsteň s chýbajúcim očkom a s priemerom 30 mm (AH 72715, obr. 13: 3) ležal v hrobe č. 19. Ďalšie dva strieborné prstene sme našli v hrobe č. 59: na prvom (AH 72716, obr. 13: 8) vidieť kvet, na druhom (AH 72717, obr. 13: 10) je znázornený štít so šablou v ruke, nad štítom je koruna medzi dvomi polmesiacmi, podobný polmesiac sa nachádza na oboch stranách štítu. Prstene majú priemer 30 mm. Do skupiny prsteňov patrí aj strieborný prsteň s priemerom 22 mm (AH 72718, obr. 13: 7) z hrobu č. 39, bronzový prsteň ozdobený krížom, s priemerom 22 mm (AH 72719, obr. 13: 9) z kostolnej lode, bronzový prsteň s priemerom 18 mm (AH 72720, obr. 13: 5) z hrobu č. 72 a úlomok prsteňa spleteného z drôtikov (AH 72721, obr. 13: 6) nájdený pri severnom nároží kostolnej lode.

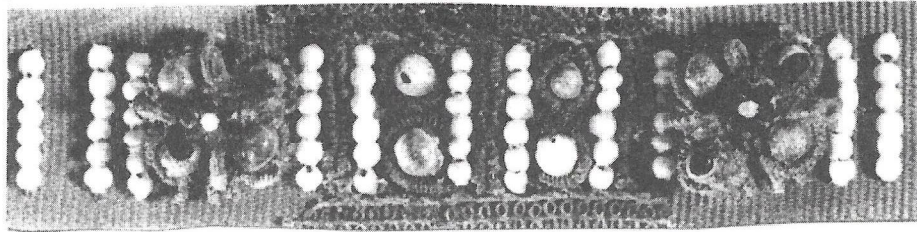
Obr. 6 Svodín. Křížiky: 1 – s nápisom INRI, srdcom a kalichom (hrob č. 61), 2 – s Madonou (hrob č. 23)

Dve strieborné ihlice do vlasov boli v hrobe č. 36: prvá s piatimi granátmi, dlhá 14,5 cm (AH 72722, obr. 9: 4), druhá dlhá 14 cm (AH 72723, obr. 9: 3). Dve strieborné ihlice obsahoval aj hrob č. 41: prvá je dlhá 9 cm (AH 72724, obr. 9: 2) a druhá 10 cm (AH 72725, obr. 9: 1). Štyri strieborné ihlice pochádzajú z hrobu č. 61: prvá s tromi granátmi je dlhá 12,5 cm (AH 72726, obr. 8: 3), druhá s dvomi granátmi má takisto 12,5 cm (AH 72727, obr. 8: 4), tretia s dvomi granátmi má dĺžku 6,2 cm (AH 72728, obr. 8: 1) a štvrtá je dlhá 6,6 cm (AH 72729, obr. 8: 2).

K bohatému inventáru hrobu č. 90 patrí aj päť strieborných ihlíc: prvá s tromi granátmi je dlhá 12 cm (AH 72751, obr. 11: 5), druhá s tromi granátmi a dĺžkou 12 cm (AH 72752, obr. 11: 4), tretia dlhá 6,5 cm (AH 72753, obr. 11: 1), štvrtá s jedným granátom a dĺžkou 5,5 cm (AH 72754, obr. 11: 3) a piata má 4,5 cm (AH 72755, obr. 11: 2).

Strieborná ihlica s polguľovitou hlavičkou a s jedným granátom, dlhá 8,9 cm (AH 72730, obr. 10: 3) ležala pri severnom nároží kostolnej lode a tri strieborné ihlice dlhé 10,5 cm (AH 72731 – AH 72733, obr. 10: 4, 2, 1) sme našli v kostolnej lodi, vedľa betónového chodníka.

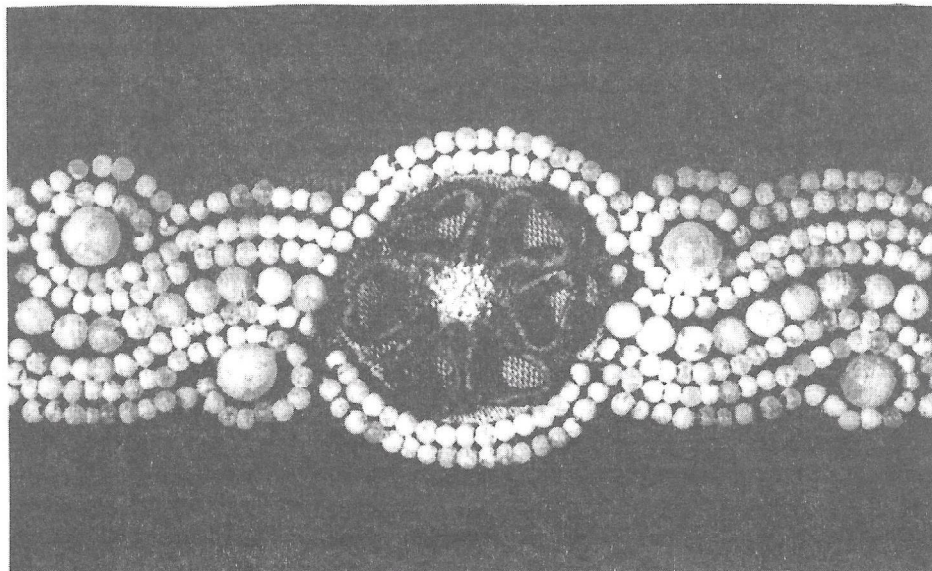
Čelenky v hroboch č. 6 (AH 73426 – AH 73452) a č. 18 (AH 73478 – AH 73497) boli ozdobené šiestimi granátovými kvetmi ako aj granátovými očkami. Čelenka z hrobu č. 14 (AH 73463 – AH 73477, obr. 7: 2) pozostávala zo šiestich granátových kvetov s pozláteným plieškom v strede a s veľkými zelenými listami, ďalej z vetvičiek s menšími zelenými listami s granátovým očkom v strede a s bielymi perličkami na niektorých listoch. Čelenku z hrobu č. 8 (rekonštruoval pán J. Slovák) tvorí deväť granátových kvetov s pozláteným plieškom v strede. Okolo piatich ústredných kvetov sa nachádzajú dvojice granátových a zelených očiek. Priestor medzi piatimi ústrednými kvetmi vyplňuje šesť radov bielych perličiek po šiestich kusoch, na vonkajšej strane obidvoch ústredných okrajových kvetov je jeden rad

1

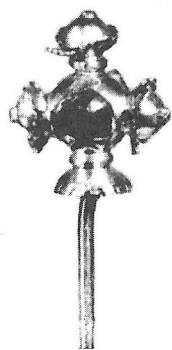

2

3

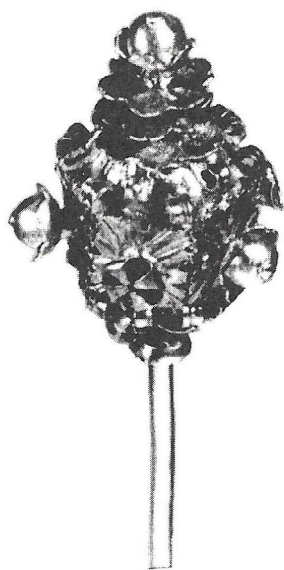
Obr. 7 Svodín. Čelenky s granátmi a perlami: 1 – z hrobu č. 8; 2 – z hrobu č. 14; 3 – z hrobu č. 51

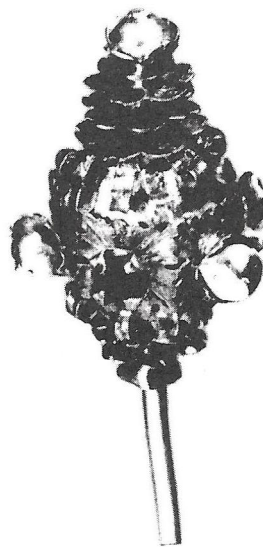
1

2

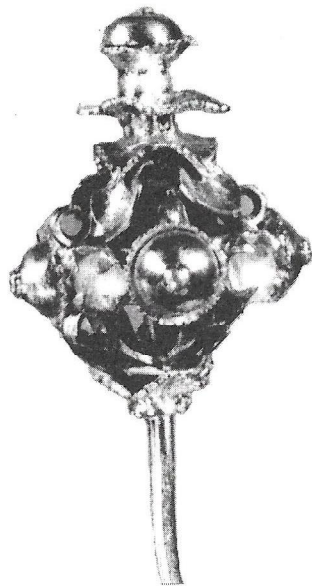

3

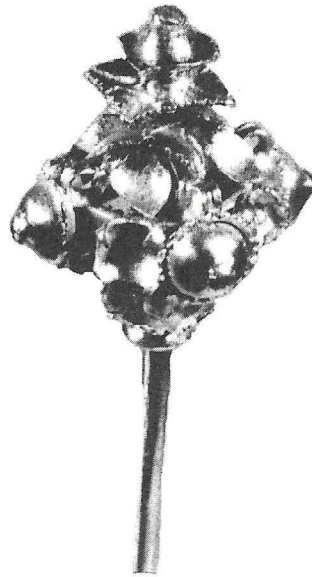

4

Obr. 8 Svodín. Strieborné ihlice do vlasov z hrobu č. 61

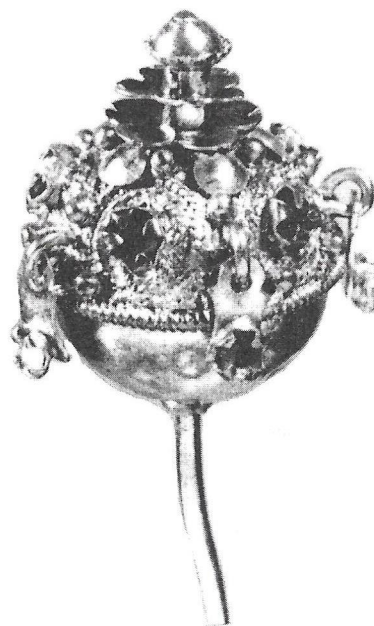
1

2

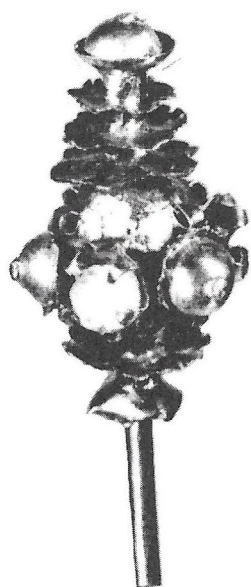

3

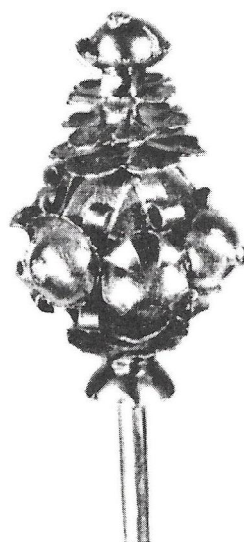

4

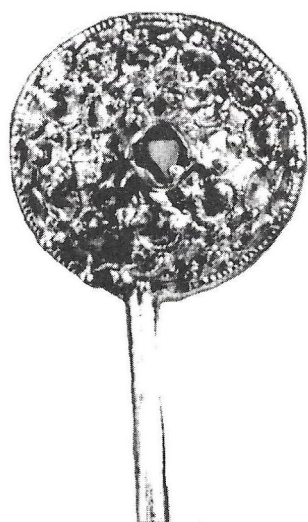
Obr. 9 Svodín. Strieborné ihlice do vlasov: 1, 2 – z hrobu č. 41, 3, 4 – z hrobu č. 36

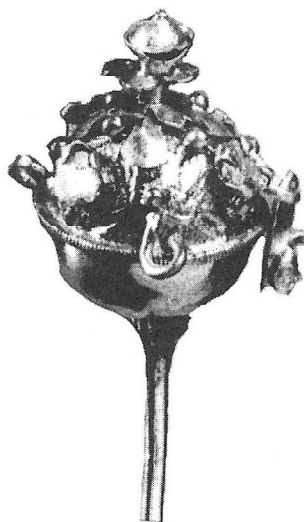
1

2

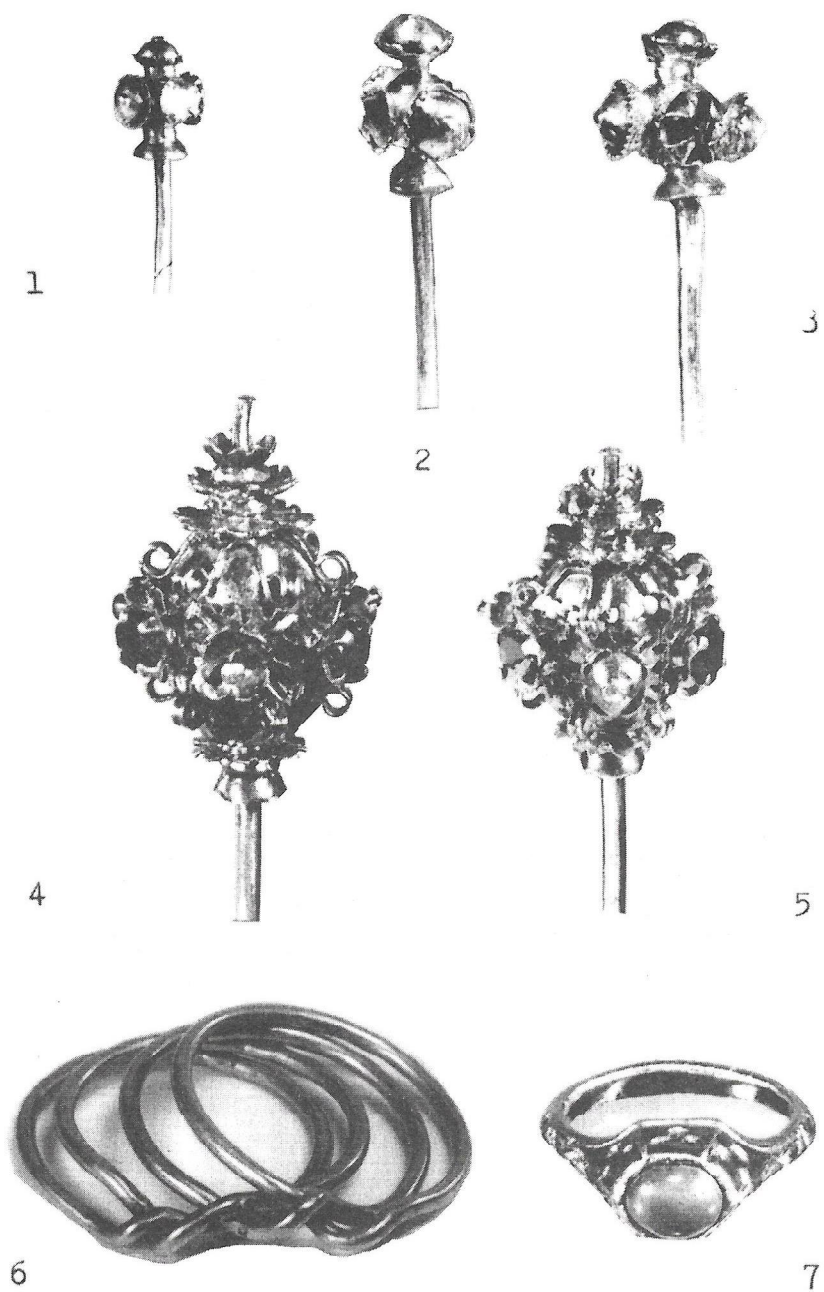

3

4

Obr. 10 Svodín. Strieborné ihlice do vlasov z kostolnej lode

Obr. 11 Svodín. 1 – 5: strieborné ihlice do vlasov, 6 – zlatý prsteň, 7 – strieborný prsteň so zeleným očkom z hrobu č. 90

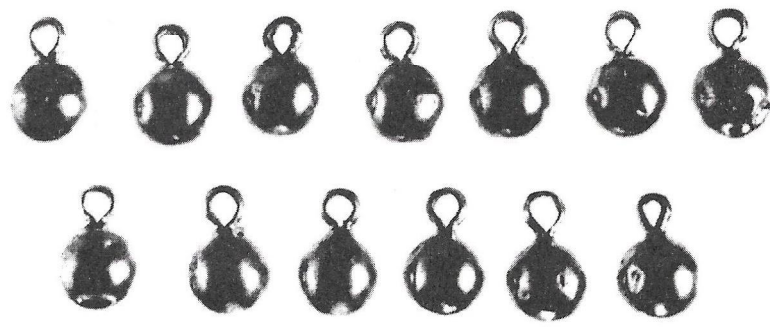

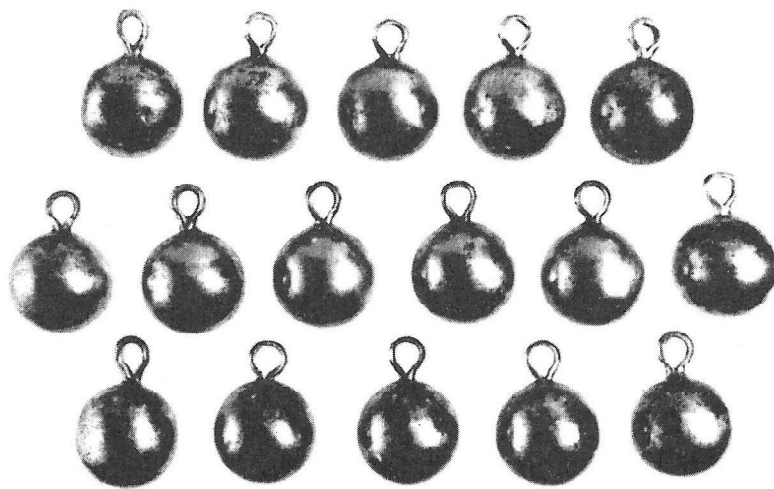
Obr. 12 Svodín. Hlabánske nože zdobené perleťou z hrobu č. 90

Obr. 13 Svodín. 1, 2 – strieborné šperky z hrobu č. 56, 3 – strieborný prsteň s chýbajúcim očkom z hrobu č. 19, 4 – zlatý prsteň s ametystom z hrobu č. 60, 5 – prstienok z hrobu č. 72, 6 – úlomok drôteného prsteňa, 7 – strieborný prsteň z hrobu č. 39, 8, 10 – strieborné prstene (kvet a ruka so šablou) z hrobu č. 59, 9 – bronzový prsteň s krížikom

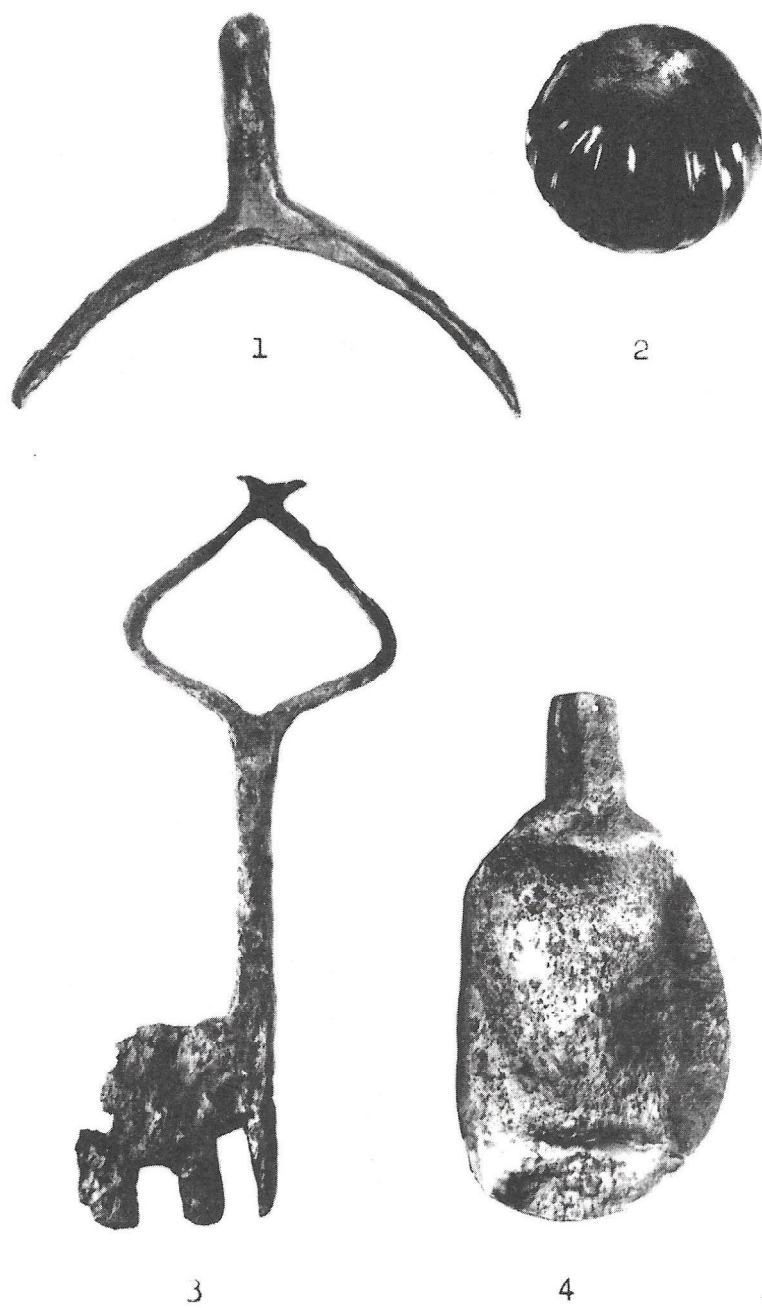

1

2

Obr. 14 Svodín. 1 – strieborné gombíky z hrobu č. 11, 2 – pozlátené gombíky z hrobu č. 44

Obr. 15 Svodín. 1 – ostroha, 2 – sklenená guľka, 3 – kľúč, 4 – lyžička

bielych perličiek po šiestich kusoch. V priestore medzi dvomi párami okrajových kvetov sa nachádzajú trojuholníky pozostávajúce z granátového očka hore a z dvoch zelených očiek dole (AH 72834, obr. 7: 1). Na čelenke z hrobu č. 51 (AH 73551, obr. 7: 3 – rekonštruovanej J. Slovák) vidieť štyri kvety, medzi nimi dvojice väčších perál, rad menších perál a okolo kvetov i medzi nimi niekoľko radov drobných perál.

V kostolnej lodi sa našla železná ostroha s rozpätím ramien 7,2 cm (obr. 15: 1, AH 72747).

Dokladom zručnosti habánskych nožiarov sú dva nože nájdené v bohatom hrobe č. 90. Hroty sú odlomené, rukoväte a členené výčnelky sú zdobené perleťou (AH 73423 a AH 73424, obr. 12). Rukoväte sú dlhé 5 cm, výčnelky 2,5 cm. Nože boli uložené v drevenej pošve potiahnutej zdobenou kožou, pošva bola ukončená železným hrotom s guľkou (AH 73424). Silne korodované nože zachránil, konzervoval J. Slovák. Analógiou nožov je napríklad habánsky nôž, ktorý bol vystavený na výstave: "Az evőeszközök története" v Iparművészeti Múzeum v Budapešti v rokoch 1971–1972 (Mikes 1971–1972, 35, obr. 19).

Kľúč (dĺžka 17 cm, AH 71789, obr. 15: 3) nájdený pred výskumom pri kopaní ryhy severne od kostola odovzdal pán Róbert Smidt.

Záver

Archeologický výskum dokázal pravdivosť tradície, ktorá lokalizovala zaniknutý kostol na polohu pri soche P. Márie, ďalej zistil orientáciu a rozmery kostola. Rozmery kostola a bohatý hrobový inventár svedčia o tom, že obyvatelia Nemeckého Svodína boli bohatí. Výskum obohatil zbierky Slovenského národného múzea-Archeologického múzea o vzácny románsky korpus, mince, medailóny, krížiky a krásne šperky.

LITERATÚRA

- BOROVSZKY, S.: Magyarország vármegyéi és városai – Esztergom vármegye. s.d.
DRENKO, Z. 2002: Zaniknutá kostolná pevnosť vo Svodíne. Zborník SNM XCVI, Archeológia 12, s. 105–130.
DRENKO, Z. 2003: Románsky korpus zo Svodína. In: Pamiatky a múzeá 1, s. 71.
GÁBRIS, J. 1995: Szőgyén. Svodín.
GAŽO, J. 1975: Slovenské múzeá. Bratislava.
CHUDZIŇSKA, B. 1998: Dewocjonalia z nowożytnego cmentarzyska we wsi Maniowy na Podhalii. Kraków.
KOVÁCS, É. 1968: Limoges champlevé enamels in Hungary. Budapest.
LOVAG, ZS. 1979: Mittelalterliche Bronzekunst in Ungarn. Budapest.
MIKES, I. 1971: Az evőeszközök története. Kiállítás az Iparművészeti Múzeumban. Katalógus. Budapest.
SLIVKA, M. 1999: Umelecké remeslo na Slovensku v románskej dobe. In: Pamiatky a múzeá 2, s. 27–32.
ŠOUREK, K. 1938: Umění na Slovensku. Praha.

DIE UNTERGEGANGENE KIRCHE IN SVODÍN

ZOLTÁN DRENKO

Das Slowakische Nationalmuseum-Archäologisches Museum in Bratislava hatte in den Jahren 2000 und 2001 die Erforschung einer untergegangenen Kirche in der Gemeinde Svodín, Ortsteil Nemecký Svodín (Deutsch Svodín, Bez. Nové Zámky) durchgeführt.

Im Jahre 1291 hatte der Erzbischof von Gran den Deutschen seine Zustimmung erteilt, anstelle der Holzkapelle eine Steinkirche zu bauen. Die Kirche wurde während der türkischen Kriege vernichtet.

Die archäologische Forschung hat gezeigt, daß die Lage schon vor der Ankunft der Deutschen im 13. Jahrhundert besiedelt war (hallstattzeitliche und germanische Keramik, Bronzeschlacke, Grube mit Keramik vom Ende des 12. und Anfang des 13. Jahrhunderts).

Die Kirche war nach Ost-Südosten orientiert, besaß einen geraden Sanktuariumabschluß und war 25 m lang (Abb. 1). Es blieb davon die Fundamentrinne erhalten. Im Innenraum fanden wir Fragmente von steinernen Architekturgliedern, ein kleines Bruchstück von einer Glocke, einen Kupferlöffel (Abb. 15: 4) und eine Glaskugel (Abb. 15: 2). Unter die wertvollsten Funde gehört ein Bronzekorpus aus dem 13. Jahrhundert mit Vergoldungsresten und mit abgebrochenem linken Arm (Abb. 2). Noch vor der Ausgrabung fand man bei der Kirche einen Schlüssel (Abb. 15: 3). Wir haben 90 Gräber untersucht (Abb. 1), davon 13 Kindergräber. 35 Gräber waren nach Ost-Südosten orientiert, 31 nach Südosten und 17 Gräber nach Nord-Nordosten.

Acht Gräber enthielten ungarische Münzen: Siegmund (1387–1437), Albert (1437–1439), Wladislaus I (1440–1444), Johann Zápolya (1526–1540), Ferdinand II (1619–1637) und Leopold I (1657–1705), in zwei Gräbern haben wir polnische Münzen von Siegmund III (1587–1632) entdeckt. Die Medaillons (Abb. 5) stammen aus vier Gräbern, die Kreuze (Abb. 6) aus zwei. Im Grab Nr. 11 entdeckte man dreizehn Silberknöpfe (Abb. 14: 1) und im Grab Nr. 44 sechzehn vergoldete Knöpfe (Abb. 14: 2). Im Grab Nr. 56 wurde eine Silberbrosche mit Granat (Abb. 13: 1) gefunden. Das Inventar des reichen Grabes Nr. 90 entstand aus fünf silbernen Haarnadeln mit Granaten, einem vierteiligen Goldring, einem silbernen Ring mit Grünauge und zwei Habaner-Messern verziert mit Perlmutter (Abb. 11, 12). Im Grab Nr. 60 haben wir einen Goldring mit Amethyst (Abb. 13: 4) gefunden, im Grab Nr. 19 einen Silberring mit fehlendem Auge (Abb. 13: 3), das Grab Nr. 59 enthielt einen Silberring mit Blumenzier (Abb. 13: 8) und einen anderen mit Wappen – einer Hand mit Säbel (Abb. 13: 10), ein weiterer Silberring (Abb. 13: 7) stammt aus dem Grab Nr. 39. Silberne Haarnadeln mit Granaten erschienen auch in den Gräbern Nr. 36, 41 und 61 (Abb. 8: 9) und Reste von Stirnbändern mit Granaten und kleinen Perlen (Abb. 7) in den Gräbern Nr. 6, 8, 14, 18 und 51.

Innerhalb der Kirche haben wir auch weitere Münzen gefunden: eine beschädigte, näher nicht identifizierbare römische Münze, die ungarischen Münzen von Andreas III (1290–1301), Ludwig I (1342–1382), Maria (1385–86), Matthias Corvinus (1458–1490), Ludwig II (1516–1526), Ferdinand I (1526–1564), Maximilian (1564–1576), Rudolf (1576–1608), die tschechischen Münzen von Ferdinand I (1526–1564), eine litauische Münze von Siegmund III (1587–1632) und die österreichischen Münzen von Friedrich dem Schönen (1314–1330), Ferdinand I (1521–1564) und Franz von Lothringen (1745–1765). Aus der Kirche stammt auch ein Bronzering verziert mit einem Kreuz (Abb. 13: 9), weitere silberne Haarnadeln (Abb. 10) und ein Eisensporn (Abb. 15: 1).